

αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀψύχου ἀτμοσφαιρας καὶ τοῦ γῆινου ἐδάφους. Τὰ ζῶα, τρεφόμενα ἀπὸ τῶν φυτῶν, κατασκευάζουσιν ἀπὸ τῶν ἐτοιμῶν ἤδη τούτων ὀργανικῶν οὐσιῶν τὰς οὐσίας τοῦ σώματος των καὶ ἀδιακόπως ἀντικαθιστῶσιν αὐτὰς φθειρομένας ἐκ τῶν διαφόρων λειτουργιῶν τοῦ σώματος καὶ ἀνακαινίζουσιν. Ἄλλ' αἴφνης τὸ νῆμα τῆς ζωῆς ἔνεκα ἀφρμῆς τινος κόπτεται. Ἄπαν τὸ ὕλικόν ζῶον τινὸς ἢ φυτοῦ κεῖται ἄχρηστον ἐπὶ τῶν πεδιάδων ἢ τῶν ὀρέων ἢ κατατίθεται ἐντὸς τῆς γῆς περιβεβλημένον σινδόνος ἢ μεταξάν. Τότε ἄρχεται τὸ ἔργον τῶν βακτηριῶν. Οἱ νεκροὶ ἀποσυντίθενται εἰς τὰς οὐσίας ἐξ ὧν συνέστησαν, αἱ οὐσίαι αἱ πρὶν ὀργανικαὶ μεταβάλλονται εἰς ἀνοργάνους, ἢ δὲ ὑπαρξίς ἥτις πρὸ ὀλίγου κατεῖχεν ἐνεργὸν θέσιν μεταξὺ τῶν ζῶων ὄντων, μεταβάλλεται νῦν εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὕδωρ, ἄμμωνίαν καὶ ἄλλα τινὰ ἀνόργανα σώματα, ἅτινα ἀποδίδονται εἰς τὸ ἔδαφος καὶ τὴν ἀτμοσφαιραν καὶ χρησιμεύουσι πάλιν εἰς τὰ φυτὰ ὡς λίπασμα καὶ τροφή.

Νῦν ὅμως γεννᾶται τὸ σπουδαιότερον τῶν ζητημάτων. Ἄφου τὰ βακτήρια καταστρέφουσι τὰς ἐτοιμὰς οὐσίας, μεταχειρίζονται αὐτὰς ἀποκλειστικῶς πρὸς πλάσιν καὶ ἀνακαινίσιν τοῦ ἰδίου αὐτῶν σώματος; Ἄλλὰ τότε ἀντὶ τῶν σωμάτων τῶν νεκρῶν ζῶων, ἠθέλομεν ἔχει πρὸ ἡμῶν ἀπεράντους ὄγκους βακτηριωδῶν μαζῶν, ὅπερ ὅμως δὲν εἶνε ἀληθές.

Τοῦτο τὸ ζήτημα σκοποῦντες νὰ θιξώμεν εἰσερχόμεθα κατὰ φυσικὴν τοῦ λόγου φορὰν εἰς τὸ θέμα περὶ τῆς οὐσίας τῆς σήφως, θέμα ἰκανῶς εὐρὺ καὶ διαφέρον, διότι τούτου γενομένου καταληπτῶς, τὸ βλέμμα ἡμῶν διεισδύει βαθέως εἰς πολλὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἐξηγεῖται ἡ δράσις τῶν βακτηριῶν ἐπὶ τῶν νόσων καὶ λύνονται τόσα προβλήματα καὶ δυσεξήγητα φαινόμενα τοῦ καθημερινοῦ ἡμῶν βίου.

Ἐπὶ τοῦ θέματος δὲ τούτου θέλομεν προσεχῶς ἀπασχολῆσαι τὸν μέχρι τοῦδε εὐμενῶς παρακολουθήσαντα ἡμᾶς ἀναγνώστην.

[Ἔπειτα συνέχεια].

ΣΠ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΠΑΤΡΟΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ (')

[Συνέχεια. Βλ. σελ. 412]

Ἄλλ' ὁ πατὴρ δὲν ὀφείλει μόνον νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς φυσικῆς προαγωγῆς τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς εἰς ταῦτα παροχῆς βιοποριστικοῦ τινος ἐπαγγέλματος, καθότι ἡ ἠθικὴ διαμόρφωσις τῶν τέκνων εἶναι ἐν τῶν κυριωτάτων μελημάτων αὐτοῦ. Εἰς τούτον προσήκει νὰ διδάξῃ τὸ τέκνον τὴν τέχνην τοῦ αὐτοδιοικεῖσθαι, ἥς ἀνευ οὐδεὶς δύναται νὰ γείνη ὀφέλιμος πρὸς τὸν

πλησίον τὴν τέχνην λέγω τοῦ συμπεριφέρεσθαι προσηκόντως, τοῦ αἰσθάνεσθαι, τοῦ σκέπτεσθαι, τοῦ ζῆν, ὡς προσήκει τῷ ἀνθρώπῳ. Ἄλλως, περιουσία πλούτου, τιμαί, εὐεξία, πλήρης δεξιότης ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, χορηγοῦσαι ἡμῖν τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως, πάντα ταῦτα εἰσι φροῦδα καὶ γίνονται πλειστάκις παρὰίτια βλάβης ἡμῖν τε καὶ τῇ κοινωνίᾳ, ἐὰν ἀγνωσῶμεν ὅτι προικισθέντες μὲ δυνάμεις πολυτιμότητας, μὲ τὸ κράτιστον στοιχεῖον τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐλευθερίας, κεκτῆμεθα μὲν δικαιώματα, ἀλλ' ἔχομεν καὶ καθήκοντα, ἐὰν ἀγνωσῶμεν ὅτι ὁ δημιουργὸς ἐνεχάραξεν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν καὶ χρείας εὐγενεστέρας, χρείας πνευματικῆς, καὶ ὅτι διὰ πάντων τῶν ἐξόχων τούτων προσόντων ὑπερέχομεν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς πλάσματα.

Βεβαίως τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως τῶν παιδῶν δὲν κατορθοῦται αἰέποτε μετὰ τῆς ποθουμένης τελειότητος, ἀλλ' οὐχ ἦπτον, ἐὰν οἱ γονεῖς ὧσιν ἄξιοι τῆς θέσεως ἣν κατέχουσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν, ἐὰν ἔχουσι τὴν συνείδησιν τῶν καθόλου καθηκόντων ἃ ἐπιβάλλει αὐτοῖς ἡ πατρικὴ ἐξουσία, θέλουσι δυνηθῆ νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ δυσχερὲς ἔργον τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως τῶν ἀθῶων καὶ τρυφερῶν ψυχῶν τῶν παιδῶν, χειραγωγοῦντες αὐτὰ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς τιμιότητος, τῶν χρηστῶν ἠθῶν, τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀνυποκρίτου φιλάνθρωπίας καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον.

Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο τῆς παιδαγωγίας, ὡς γνωστόν, διαφέρει ἀπὸ τοῦ τῆς ἐκπαίδευσως· αὕτη μὲν σκοπεῖ τὴν διάδοσιν θετικῶν γνώσεων, ἡ δὲ ἠθικὴ ἀνατροφή μεταδίδεται καὶ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ παραδείγματος, καὶ διὰ τῆς δι' ἀπλοῦ καὶ ἀνεπιτηδείου λόγου ἐμπνεύσεως διαγωγῆς εὐπρεποῦς καὶ ἐντίμου καὶ διὰ τῶν πηγαζουσῶν ἐκ καρδίας ἀδόλου καὶ φιλοστόργου, εὐπροσδέκτων παραινέσεων τῶν γονέων. Ἐπὶ τῆς παιδαγωγικῆς δὲ λειτουργίας, ἡ ἀπλουστερα καὶ ἡ ἀφελεστερα μέθοδος εἶναι καὶ ἡ ἀσφαλεστερα καὶ ἡ μᾶλλον ἐπιτυχῆς. Δέον ὅμως ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς λειτουργίας ταύτης, τὲ τυχὸν κενὸν τῆς ἐπιστήμης νὰ ἀναπληρώσῃ ἡ ἐγκράτεια τοῦ πατρός, ἡθος μετριοπαθές καὶ ἀτάραχον, καθότι αἱ παραφοραὶ τῆς ὀργῆς ἢ τῆς φιλοστοργίας εἰσὶν ἐξ ἴσου ἐπιβλαβεῖς καὶ κινδυνώδεις. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀναφίνεται ὡς ὅρος ἀπαραίτητος τῆς πληρεστερας καταρτίσεως τοῦ οικογενειακοῦ βίου, ἡ ἐναρμόνιος σύμπραξις καὶ συλλειτουργία τῶν παικίλων δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν ἃς ἡ φύσις ἀπένειλεν εἰς τὰ δύο φύλα· καθότι ὁ μὲν πατὴρ ἀπευθύνει τὰς νοουθεσίας αὐτοῦ κυρίως εἰς τὴν κρίσιν τοῦ παιδός, ἅμα ἀναλάμψῃ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὸ φῶς τῆς διανοίας, ἡ δὲ μήτηρ ἐφέπτεται τῆς αἰσθητικότητος αὐτοῦ· ὁ μὲν πατὴρ νοουθετεῖ τὸ τέκνον ἐν ὀνόματι τοῦ καθήκοντος, τῆς τιμῆς, τῶν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων νόμων, ἡ

δὲ μήτηρ τῷ ἐμπνέει διὰ γλυκείας φωνῆς, τὸ αἰσθημα τῆς φιλίας, τῆς ἀγάπης, καὶ τοῦ ἐλέου, ὑφ' οὗ ἐμφορεῖται ἡ συμπαθητικὴ καὶ φιλόστοργος αὐτῆς καρδιά· ὁ μὲν πατὴρ ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ παιδὸς ὑποταγὴν καὶ σεβασμὸν, ἡ δὲ μήτηρ ἀφοσίωσιν καὶ θυσίας· ὁ μὲν πατὴρ ἐνάσκει τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ μετ' ἀνδρικῆς ἐπιμονῆς καὶ εὐσταθείας, ἡ δὲ μήτηρ μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὴν ἀνοχῆς καὶ γλυκύτητος· ἀδύνατον δὲ νὰ μὴν εὐδοκίμησωσιν οἱ γονεῖς ἐφαρμόζοντες ἀλληλοδιαδόχως ἢ συγχρόνως τὰς δύο ταύτας μεθόδους. Παραδείγματα τοῦ πρακτικοῦ βίου μαρτυροῦσιν, ὅτι κυρίως διὰ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς γλυκύτητος ἢ ἐπίτευξις τῆς ἀνθρωποπλαστικῆς ταύτης λειτουργίας ἀποβαίνει ἀσφαλεστέρα.

Ἄλλως δέ, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ ἑτέρα τῶν δύο ἐνεργειῶν περιέπεσε τυχὸν εἰς ὑπερβολάς, ἡ ὑπερβολὴ αὕτη περισταλήσεται διὰ παρεμβάσεως τῆς ἑτέρας καὶ οὕτω ἑκάτεραι ἀμοιβαίως μετριασθήσονται πρὸς ἀλλήλας ὑποχωροῦσαι. Προτιμότερα ὅμως καθίσταται ἡ ἐναρμόνιος καὶ μεμετρημένη χρῆσις τῶν δύο τούτων ἐνεργειῶν, ὅπως μὴ διασπᾶται ἡ κυβερνητικὴ ἐνότης ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐλείψει τῆς ὁποίας τὸ ἕτερον τῶν δύο τούτων ἀτοπημάτων παράγεται ἐν τῷ οἴκῳ, ἢ ἀλλοίωσις τῆς πρὸς τὸν πατέρα στοργῆς τῶν τέκνων ἢ τῆς ὀφειλομένης τῇ μητρὶ εὐλαθείας.

Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι τὴν ἀληθῆ, τὴν πρέπουσαν ἀνατροφὴν μόνη ἡ οἰκογένεια ἀπεργάζεται· οὐδὲν δὲ δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν προστατευτικὴν, τὴν σεβαστὴν καὶ ἀδιαφιλονεικῆτον πατρικὴν ἐξουσίαν, εἰς ἣν προθύμως ὑπέικομεν, ἣν ἀποδεχόμεθα μετὰ τῆς αὐτῆς τερψιθύμου καὶ εὐχαρίστου εὐχερείας, μετ' ἧς ἀποδεχόμεθα τὰ ζωογόνα στοιχεῖα τοῦ ἀέρος, τοῦ φωτός, καὶ τῆς περιβαλλούσης τὸ σῶμα ἡμῶν θερμοκρασίας. Οὐδὲν δὲ δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν διττὴν μὲν ταύτην πατρικὴν ἐξουσίαν, κατ' οὐσίαν δὲ μίαν, τὴν ἐπιδρώσαν μὲν συγχρόνως ἐπὶ τε τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας, ἐπὶ τε τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συναισθήσεων, ἐπὶ τε τῆς βουλήσεως καὶ τῶν ἠθικῶν παθήσεων, ἐφαπτομένην δὲ τοῦ συνόλου τῶν ἡμετέρων δυνάμεων καὶ ἐπιβάλλουσαν ἡμῖν τὸν ἀνεξίτηλον ἐκείνον ἠθικὸν τύπον, ὃν καλοῦμεν ἦθος καὶ χαρακτῆρα.

Ναὶ μὲν ὁ χαρακτῆρ οὗτος ἐξαφανίζεται πολυλάκις ὑπὸ τὴν πίεσιν κοινῆς καὶ ὁμοιομόρφου πειθοῤῥχίας, τούναντίον δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ διαμορφοῦται καὶ ἀναπτύσσεται, ὡς τὸ φυτὸν ἢ τὸ ἄνθος τὸ αὐτομάτως ἀνθᾶλλον ἐκ τοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ παρήχθη. Ναὶ, οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ δύναται μᾶλλον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν συναισθήσεων, εἰς τὴν τελείωσιν τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἐμπειρίας καὶ εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν εὐγενεστέρων ψυχικῶν ἀρετῶν τῆς αὐτοθυσίας καὶ ἀφοσιώσεως, ἢ αἱ πικνοῖαι περιπέτεται τοῦ οἰκο-

γενειακοῦ βίου, τὰ οἰκεία νοσήματα, τὰ πένθη, αἱ ἐπιτυχίαι καὶ ἀποτυχίαι, αἱ ἀπουσίαι καὶ αἱ συνεντεύξεις, αἱ συναρπάζουσαι καὶ συνεννοῦσαι τὰς καρδίας, ἐν ἀδιάρρηκτῷ δέσμῳ, διὰ τε τῆς χαρᾶς καὶ τῶν θλίψεων, διὰ τε τοῦ φόβου καὶ τῶν ἐλπίδων, διὰ τε τῆς στοργῆς καὶ τοῦ πρὸς τοὺς γεννήτορας σεβασμοῦ. Ὅπως δὲ τὸ τέκνον κατανοήσῃ μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀγαπᾶται ὑπὸ τῶν γονέων καὶ ἐπιδαφιλεύσῃ αὐτοῖς ἐγκάρδιον ἀγάπην καὶ εὐγνώμονα σεβασμὸν, δεῖον νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ τί πάσχουσιν οἱ γονεῖς χάριν αὐτοῦ, καὶ ὁποίας ἕνεκα αὐτοῦ ὑφίστανται συγκινήσεις, φροντίδας, πόνους, στερήσεις· ἐξ ὧν δὴλον, ὅτι οἱ γονεῖς ἐμπνεόμενοι αἰείποτε ὑπὸ τοῦ διακαοῦς πόθου τῆς τελειώσεως καὶ εὐημερίας τῶν τέκνων, τοῦλάχιστον ἐν πνεύματι, ἀδιασπάστως ταυτίζονται αὐτοῖς καὶ συγχωνεύουσι τὴν ὑπαρξὴν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς.

Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ προεξάρχουσιν, ἀνατιροῦντες, τῆς παιδαγωγικῆς λειτουργίας ἐν τῇ οἰκίᾳ· ἀλλ' ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ παρεμπίπτει πολυλάκις καὶ ἑτέρα τις ἐνεργεῖα ἧς ἡ ἐπίδρασις εἰναι ἀξία λόγου, ἡ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπὶ τῆς ἀδελφῆς καὶ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ. Τῷ ὄντι ὁποῖον ἰσχυρὸν καὶ ἀόριστον θέλημα, ὁποῖον εὐοσμον ἄρωμα ἐγκαρδίου ἀφοσιώσεως ἐπιχέεται ἐπὶ τῶν ἀδελφικῶν τούτων σχέσεων. Ἡ ἀμοιβαία αὕτη ἀγάπη τρυφερωτέρα μὲν τῆς φιλίας, ἀφιλοκερδιστέρα δὲ τοῦ ἔρωτος, παρίστησι τὸν ἐπαγωγὸν τύπον τῆς ἀγνότητος περὶ τὰς σχέσεις δύο ἀνθρώπων πλάσματων φύλου διαφόρου, συνδεομένων διὰ τῆς ἀδιασπάστου ἀλλ' ἀδιαφθόρου συμπαθείας τῶν ψυχῶν. Ὁ μὲν πατὴρ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ τέκνου ἐπίζητεῖ φιλοστόργως τὸ ἴδιον αὐτοῦ αἷμα· ἐν αὐτῷ ἀνευρίσκει τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ τὴν ἐλπίδα· δι' αὐτοῦ ἀπολαμβάνει τὸ ἀντάλλαγμα τῶν ἀφειδῶς καταβληθεισῶν θυσιῶν· δι' αὐτοῦ παρατείνεται οὕτως εἰπεῖν, ἡ ὑπαρξὶς του καὶ διακωνίζεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ὡσαύτως δὲ, τὰ τέκνα ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πατρὸς εὐλαθῶς ἀναγνωρίζουσι τὸν εὐεργέτην αὐτῶν, τὸν γεραρὸν γεννήτορα καὶ δημιουργὸν τῆς περιουσίας αὐτῶν, τὸν φρουρὸν καὶ προστάτην τῆς ἀδυναμίας καὶ ἀπειρίας των. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ στενωτέρου συνδέονται διὰ τῶν κοινῶν πόθων, διὰ τῶν κοινῶν ἔργων καὶ διὰ τῆς ταυτότητος τῶν φρονημάτων καὶ τῶν παθῶν. Ἀλλὰ μεταξὺ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς ὁ ἰσχυρότερος δεσμὸς εἶναι ἡ ἀγνή, ἡ τρυφερὰ καὶ ἀφιλοκερδῆς ἀφοσιώσις· ἐν τῇ ὅλως ἀδελφικῇ ταύτῃ σχέσει καθαιροῦνται τὰ πάθη, ἅτινα θέλουσι μίαν ἡμέραν συνταράξῃ τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καταστέλλεται ἡ ἔξαψις τῶν αἰσθήσεων καὶ ρυθμίζονται ἐπὶ τὸ ἰδεῶδες τῆς φαντασίας αἱ παραφοραὶ. Εὐτυχῆς ὁ νέος ὁ συναισθανθεὶς τὴν γλυκεῖαν καὶ ἄσπιλον ταύτην ἀφοσίωσιν· αὕτη θέλει ποσπαρρασκευάσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ αἰσθανθῇ ἐν δέοντι

χρόνῳ, τὸν ἀληθῆ ἔρωτα· αὕτη θέλει προφυλάξει αὐτὸν κατὰ τῆς μὴ ἀποδόσεως τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ εἰς τὸ γυναικεῖον φύλον, κατὰ τῆς βεβήλου λέγου αὐταρεσκείας καὶ τῆς ἀλαζόνος καὶ ἀσεβοῦς ὑποτιμήσεως τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀξίας τοῦ φύλου εἰς ὃ ἀνήκεν ἢ προσφιλῆς αὐτοῦ μήτηρ, καὶ ἐν ᾧ θέλει ἐπιζητήσει τὴν μητέρα τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Εἶδομεν ὅτι κυρίως ἐστία τῆς παιδαγωγίας καὶ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς εἶναι ἡ οἰκογένεια. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων, ἀπαιτεῖται καὶ νοητικὴ καλλιέργεια καὶ ἐκπαιδεύσις, ἣτις καθόσον εὐρύνεται, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τελειότερα καθίσταται καὶ ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν, οὐδὲν δύναται νὰ ἀντισταθμισῇ τὰ δημοσία ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, καθόσον καὶ ἡ κυρίως λεγομένη ἀνατροφή τῶν ἀρρένων μετὰ τινὰ ἡλικίαν, ἀναγκαιῶς ἐν δημοσίῳ ἢ κοινῷ ἐκπαιδευτηρίῳ τελεῖται.

Ἄλλ' ὅποια ὡς ἐκ τούτου δοκιμασία διὰ τὸν ἄπειρον νέον, ὅστις ἐγκαταλείπει τὴν ἀγαπητὴν καὶ ἀθῶαν οἰκογενειακὴν ἐστίαν, ἔθα τὴν αὐστηρότητα τῶν γονέων ἐμετρίαζεν ἢ στοργή, ἐν ἣ αὐτὸς ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐρασιμῶν φροντίδων καὶ τῶν συνεχῶν περιθάλψεων τῶν φιλάτων, ὅπως ἕφιθη αἰφνιδίως ἐν μέσῳ τῆς κοσμικῆς τύρβης, ἠναγκασμένος οὐ μόνον νὰ παλαίσῃ πρὸς τὴν γενικὴν ἀδιαφορίαν, πρὸς τὸν φίλεριν διαγωνισμόν καὶ πολλακίς πρὸς τὴν ἀδικίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ χαράξῃ μόνος του τὴν δύσβατον ἀτραπὸν τοῦ βίου ἀπέναντι παντοίων προσκομμάτων, ἀντιζηλιῶν καὶ κινδύνων, νὰ ὑποστῇ δὲ καὶ τὰς ἀπρόοπτος καὶ ἀναποδράστους συμφορὰς εἰς ἃς ὑπόκειται ὁ ἀνθρώπινος βίος. Ἡ σκληρὰ αὕτη δοκιμασίαν μετὰ τινὰ ἡλικίαν, δημοσίας ἀνατροφῆς ἢ διέρχονται οἱ νέοι ἐνηρρυνόμενοι καὶ παραγορῶμενοι ὑπὸ τῶν γονέων, ἢ πειθαρχία καὶ οἱ ἄκαμπτοι κανονισμοὶ εἰς οὓς ὑποβάλλονται ἄνευ διακρίσεως ἢ ἐξαιρέσεως, λαμβανομένων ὑπ' ὅφει μόνον τῶν ἔργων, μόνης τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἰκανότητος, ἀποβαίνει προϊόντος τοῦ χρόνου τὸ πολυτιμότερον τοῦ βίου ἐφόδιον. Ἡ δημοσία ἀνατροφή ἀποδεικνύεται οὕτω ὡς ἡ μᾶλλον προσήκουσα εἰς ἐλευθέρους πολίτας καὶ εἰς δημοκρατικῶς διοργανωμένας πολιτείας. Δι' αὐτῆς καταρτίζεται ὁ πολίτης καὶ εἰσάγεται εἰς τὰ ἦθη καὶ εἰς τὰς ἔξεις ἢ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος ἐνώπιον τοῦ νόμου, ἣτις ἐστὶν ἡ ἀληθὴς δικαιοσύνη. Δυνάμεθα λοιπὸν ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ μὲν δημοσία ἀνατροφή καταρτίζει πολίτας, ἡ δὲ οἰκογενειακὴ ἀνθρώπους· ἐκάστη δ' αὐτῶν ἐμπληροῖ τὸ προσήκον ἔργον αὐτῆς, ἀλλ' οὐδεμία δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ἄλλην. Τούναντιον τὸ ἔργον τῆς πολιτείας δὲν ἄρχεται εἰμὴ ἀπ' ἧς ἔληξε τὸ τῆς οἰκογενείας. Ἄλλως δὲ πρὶν ἢ ἀναδειχθῆ τις πολίτης ὑπὸ τῆς πολιτείας, δεόν νὰ καταρτισθῇ ὡς ἄνθρωπος ἐν τῇ οἰκογενείᾳ.

οἱ πειρώμενοι νὰ ἀνατρέψωσι τὴν λογικὴν ταύτην τάξιν ἀποτυγχάνουσι κατ' ἀμφοτέρα· καὶ οὕτω ἀντὶ πολιτικῶν ἀρετῶν καὶ φιλοπατρίας, ἀναπτύσσονται ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, συστήματα παράκοπα φαντασιωδῶν μὲν κοινωνικῶν ὀργανισμῶν, πολιτευμάτων δὲ κατ' οὐσίαν δεσποτικῶν, ὧν ἡ ἐφαρμογὴ ἤθελε συμπνίξει καὶ ἐλευθερίαν καὶ δικαίον.

I. A. ΣΟΥΤΣΟΣ.

ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ

(Διήγημα.)

Οἱ Γάλλοι ἠττηθέντες ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐν Φροσβίλλερ, ὑποχωροῦσι εἰς Σαλέν, περὶ τὰς εἰκοσιν ὥρας προτρέχοντες τῶν διωκόντων αὐτοὺς πολεμίων· τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ διέβη ἤδη τὸν Μεῦσιν κατὰ μῆκος δὲ τοῦ ποταμοῦ κρημνίζουσι τὰς γεφύρας, ἀνοίγοντες μεταξὺ τῶν δύο ὄχθων ἀνυπέρβατον κώλυμα.

Τὸ κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν μέτρον τοῦτο ἐμελλε νὰ ἐπιβραδύνη μὲν τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν τῶν Γερμανῶν, ἀλλ' ἦτο ὀλεθριώτατον εἰς τοὺς Γάλλους στρατιώτας, τοὺς ἀποπλανηθέντας ἢ τετραυματισμένους, οἵτινες βραδέως φθάσαντες, μένουσιν ἀτέλπιδες καὶ στυγνοὶ πρὸ τοῦ βαθύρου καὶ εὐρέος ποταμοῦ.

Ἐπῆλθεν ἡ νύξ.

Σιγηλαὶ σκιαὶ περιπλανῶνται ἐπὶ τῆς ὄχθης· ὄμιλοι ἀνδρῶν ἴστανται κατέναντι τῶν ἐρειπίων γεφύρας τινός, ἅτινα μόνον διεσώθησαν καὶ ὀρθοῦνται ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος, ὀρθά, ἀπροσπέλαστα.

Ἐφ' ὅσον παρέρχεται ὁ χρόνος αἱ σκιαὶ ἐπαυξάνουσιν, οἱ ὄμιλοι καθίστανται πυκνότεροι· ἄνω δὲ καὶ κάτω τρέχοντες, οἱ παντὸς ὄπλου καὶ παντὸς βαθμοῦ στρατιῶται ἐκεῖνοι, καλοῦσιν, ἐρωτῶσιν ἀλλήλους, μετροῦσι διὰ σταλίδων τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ, κραυγάζουσι, βλασφημοῦσι, ἀπελπίζονται, ὑψοῦσιν ἀνισχύρους πρὸς οὐρανὸν βραχίονας, σείουσιν ἀπειλητικῶς κατὰ τῆς τύχης τὸν γρόνθον, εἶτα δὲ σιγῶσιν ἐγκαρτεροῦντες αἴφνης, ἀλλὰ θλιβόμενοι ὅτι δὲν ἔπεσον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τὴν πρωΐαν.

Πυρὰ ἀνάπτεται περὶ ἣν συγκεντροῦνται πάντες· οἱ τραυματῆαι ἔρπουσι πρὸς τὸ θερμὸν ἐκεῖνο φῶς εὐρὺν κύκλον ἀποτελοῦντες περὶ σωρὸν φλεγόμενων ἐρειπίων. Αἱ ὥραι παρέρχονται ἐν σιγῇ.

Αἴφνης ἐν τῇ σιγῇ ἐκείνῃ φωνὴ τις ἀκούεται. — Ὅκτω λεύγας μακρὰν ἀπ' ἐδῶ εὕρισκεται μία γέφυρα, ἡ γέφυρα τοῦ Δικράνου. Ἴσως μένει ἀκόμη. Ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν!

Ὁ οὕτω λαλῶν εἶνε ὑπολοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ. Ὁρθὸς πρὸ τῆς πυρᾶς ἣτις ἐρυθραίνει αὐτόν, συμβουλευεται ἐν τῇ λάμπει ἐκείνῃ ἀνεπτυγμένον τινὰ χάρτην, ὃ δὲ δάκτυλός του δεικνύει σημεῖον